

קול מחורב

פרשת בהר בחוקותי

למידה עיון ושיחה מסביב לשולחן שבת

קשה זה טוב

אנחנו בתקופה שונה. אף אחד מאיתנו לא הורגל בה ונקווה שזה גם לא יהיה משהו שיצטרפו להתרגל אליו. נכון זה קשה, אבל לאמיתו של דבר תקופות קשות היו תמיד. זה כל פעם משנה צורה. המבוגרים שחיים איתנו עדיין, זוכרים את אימי מלחמת העולם השנייה (סבתי ע"ה עוד סיפרה על מלחמת העולם הראשונה....) המלחמות מאז ועד עתה, קשיים כלכליים צנע מיתון ומשברים כאלה ואחרים.

הורינו עברו הרבה תקופות קשות ואפילו אימות. הם יצאו לאוויר העולם באיזו מדינה אחרת, עברו שם הרבה פעמים צרות נוראיות, עלו לארץ גם לא בקלות, התקשו במציאת פרנסה ואוכל כפשוטו לבני ביתם, מסלולים מאד קשים. מה הם לא עברו? שואה, העפלה, מלחמות, מעברות, ואין סוף קשיים. הם נשברו? אולי היו כאלו. מי שהכרתי היה בדיוק להיפך. התמודדו בלי שאנחנו הילדים נרגיש עד כמה קשה להם.

אחת התקופות הקשות הזכורות לי מאז גדלתי והתחלתי להבין את הסביבה, הייתה התקופה שלפני מלחמת ששת הימים. היו אלה ימי פחד. כל הגברים גויסו כולל אבי שיחי'. כל מי שראית בסביבה היו רק נשים זקנים וילדים. הרבה ברחו לחו"ל (לאחר המלחמה כשחזרו - הכינו להם השכנים שלט על הדלת "בורחים הבאים") בבית הספר בו למדתי בתל אביב גם הילדים מילאו שקי חול כדי להגן על חלונות המקלט, והגן הציבורי הענק ליד בית הספר "גן מאיר" בו היינו משחקים, נסגר ע"י הרבנות הצבאית שקידשה והכינה את כולו לבית קברות. היה צפי לעשרות אלפי הרוגים. הייתה זו מדינה צעירה קטנה מוקפת אויבים וראש ממשלה שגימגם ונשמע מיוחד בעצמו. עד היום אינני מבין איך המשכנו בשגרת החיים כשאמי ז"ל נוסעת לעבודתה ואני נוסע כל בקר באוטובוס לתל אביב כאשר האווירה בחוץ טעונה ואף אחד לא יודע באיזה רגע תפרוץ מלחמה.

כשפרצה המלחמה זו הייתה שעת בקר. הגענו לפני תחילת הלימודים וניצלנו את הזמן לשחק במגרש הכדורגל. פתאום נשמעה אזעקה. מיהרתי לעלות לאולם בו התפלל המנהל עם הכיתות הגבוהות משכתי לו בטליתו ואמרתי לו יש אזעקה, הוא היטה אוזנו והורה מייד לרדת למקלט שם שהינו עד שנשמעה צפירת ארגעה. כבר לא למדנו אבל יצאנו לתחנת האוטובוס לחזור לביתנו באותם אוטובוסים מיושנים שהכילו רק ילדים ונשים כי כל השאר היו מגויסים. במבט לאחור שאפו ענק להורינו שהמשיכו בשגרה, שלחו את הילדים לבית הספר על אף שכל בני כיתתי כמו כל ילדי בית הספר היו בני כמעט יחידים של שרידי חרב. למה לא השאירו אותנו בבית? כי לימודים זה חשוב והחיים צריכים להמשיך

והיו עוד תקופות של פחד כשהבולטת מכולם הייתה מלחמת המפרץ הראשונה כשהצטרפו להתכנס ל"חדר האטום". להרבה אנשים הייתה תחושה של פחד מוות כפשוטו. החיים לא המשיכו? המשיכו והלכו לבית הספר עם המסכות ביד.

אנחנו בתקופה קצת שונה. אין פחד מבחוץ. מי שנשאר בבית מבודד אינו צריך לחשוש. אנחנו לא יוצאים לא רק כדי להגן על עצמנו אלא גם להגן על אחרים. אף אחד לא רוצה להעביר מחלה למישהו אחר שלך תדע איך הוא יגיב לנגיף. הקושי הוא בתוך הבית. כולם בבית צריכים ללמוד וההורים מנסים לנווט בין הילדים והשיעורים השונים. ההורים אומרים שזה קשה.

זכיתי וברוך ה' במשך שנים רבות מאד נהגתי לשאול כמעט כל דבר עם השלכות ובעיקר ציבוריות את הרב שטיינמן זצ"ל. הוא גם תמך רבות בפעילות ברעננה וקיבל אותי תמיד ברצון רב ובחיוך. הרגשתי קירבה מסוימת עד כמה שניתן להרגיש קרוב לאדם ענק שבענקים. הוא נהג לברך אותי כל אימת שהזכרתי נושא מסוים אבל בדבר אחד אף פעם לא הסכים לברך. כשביקשתי ברכה שיהיה יותר קל. נסעתי לחו"ל ונחלתי אכזבות וביקשתי ממנו ברכה שיהיה יותר קל רק בנושא הכספי, הוספתי שגם כך יש הרבה קשיים אז לפחות שיהיה יותר קל עם ההתייבויות הכספיות שכריות משכורות וכל השאר. אמרתי לו שלא איכפת לי לעבוד קשה על כל תחום אבל שהנושא הכספי שישב כמו משקל של טונות על הצוואר יהיה יותר קל. לא הסכים לברך ותמיד אמר "קשה זה טוב". לא משנה באיזה נושא כל בקשה שיהיה יותר קל נתקלה בסירוב כי קשה זה טוב.

זו לא הייתה פעם ראשונה ששמעתי על כך שקשה זה טוב. מעין אותם דברים חוויתי בנערותי כתלמיד. הרב יהודה קולודצקי ז"ל בעל כישרונות מדהימים שעמד בראשות "הישוב החדש" שם למדתי בצעירותי העביר את כל התלמידים מסלול מפרך. יום לימודים החל בשבע בבקר והסתיים ב-9 בלילה. למדו ברצף ללא אפשרות מנוחה בצהרים. הפנימייה הייתה נעולה. גם זמן הפסקת הצהרים הוקדש לשיעורי בית וחזרה למבחנים ולכל שיעור היה צריך להתייבב "על השניה". המאחר (גם בדקה) - נשלח לביתו לתקופה או לגמרי. הוא לא היה מוותר. אחרי כל חופשה היה מבחן ענק כדי שגם בחופשה ילמדו. משמעת ברזל ללא כל אפשרות סטייה ולו מינימאלית, כך במשך 5 שנים. הוא תמיד חזר על העיקרון שהנחה אותו. פרעה היה רשע גדול ובתורה מוזכר משפט שלו "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר". צריך תמיד להיות עסוק בדברים חיוביים כי אז אין זמן לדברים אחרים שקריים.

ואם נלך אחורה יותר הרי שבמשנה במסכת כתובות נאמר שעל כל בני הבית להיות עסוקים גם אם יש להם הרבה כסף. חייבים לעסוק במלאכה אף אם יש עבדים ושפחות בשפע לכל משימה, משום שחוסר מעש, בטלה, עודף זמן, זה גורם ישיר להתעסקות בפריצות. בטלה היא אם כל חטאת.

לילד ולנער אסור שיהיה חיים של פינוק. הוא הרי יצטרך במשך החיים להתמודד עם מצבים לא פשוטים כשכבר לא יהיה לו את הסינר של האימא להתחבא תחתיו, וגם לא את ההגנה של האבא שילחם עבורו. הילד צריך כבר עכשיו ללמוד שהחיים זה לא מקום להתפנק. כי מי שלא התרגל להתמודד עם קושי - יתמוטט מהקושי שיפגוש בהמשך. וקשיים תמיד יהיו במגוון צורות ואפשרויות.

מהיכן צצים כל הלווים ואינם משלמים? היכן צצים כל אלו שמחפשים כסף קל? להיכן מגיעים כל אלו שלא ידעו להתמודד עם קשיים בתוך הבית? מהיכן מתפרנסים אלפי או עשרות אלפי יועצים ופסיכולוגים אם לא מאלו שנשברים בקלות כי מעולם לא למדו להתמודד עם קושי? ומתי ילמד הילד להתמודד עם קושי אם לא בגיל הצעיר? אז - הקשיים הם בעיקר התמודדות עם חומר לימודי ועם המורה שלא מדבר בשפתו של הילד ולא עושה את רצונו. בהמשך הוא כנראה יצטרך להתמודד עם קשיים של מבוגרים שהם בדרך כלל הרבה יותר משמעותיים מאשר לא להסתדר עם המורה. אם היום הילד הוא "מפונדרק" ועם הגנה של האימא הדואגת, או האבא הכועס על המורה שכך וכך אמר או לא אמר לילד, איך ילמד הילד להתמודד עם קשיים?

זה יופי של תעסוקה להריץ הודעות וואטצפ מהורה אחד לשני או מאימא אחת לשניה "ולברר" מה בדיוק היה בכיתה ולמה הושיבו את ההוא שם ומה בדיוק אמרו לילד כך או אחרת ומה המורה אמר או לא אמר ואיך היה צריך לומר ואחרי זה לסכם (גם עם הילד) שהמורה בסך הכל לא בסדר והילד שלנו שבנוסף להיותו גאון מהלך, הוא גם אציל המידות וחרוץ הכיתה בכל המובנים ולכן אם המורה מצביע על קושי זה כמובן מוכיל על בעיה של המורה. זה גם מסתדר עם העובדה שהרי מי כבר הולך להוראה אם לא אלה שהם לא מי יודע מה? ואת כל זה גם הרבה פעמים מסבירים לילד.

היה לי לפני פסח מפגש מדהים עם נוסטלגיה. עשרות שנים שהו בבידים שבביתי שקיות מאובקות שנדדו איתי מבית הוריי, וכך נשאר ללא שהיה זמן לבדוק מה יש בתוכם. לפני פסח הורדתי אותם מהבידים ופתחתי. היו שם מבחנים, עבודות, מחברות מבית הספר היסודי והתיכון עם ציונים, הערות של המורים, ו...הערות שלי למורים. הסתכלתי על החומר הרב, הפעם בעיניים של סבא וגם מורה. קראתי את העבודות ב"חיבור" (הבעה בכתב כמו שקוראים לזה היום) והתמוגגתי מנחת. היה מאד מעניין לקרוא על הטיולים ועל הנסיעה לקבר רחל מייד אחרי מלחמת ששת הימים ומגוון נושאים. דווקא כתוב לגמרי לא רע ומעניין

מאד. אבל הציון שקיבלתי מהמורה לעברית לא עבר את ה-70..... כולל הערות של המורה. כל השנים היה מונח בזיכרוני שהמורה לעברית, לא ממש ידע עברית, ועכשיו במבט בוגר קראתי את ההערות שלו וזה היה פשוט שטויות. הוא באמת לא ידע עברית. סתם דפק לי ציון.....והיכן היו ההורים? למה כשהתלוננתי לפני אבי שיחי' הוא לא עשה כלום אלא פטר אותי בתשובה "המורה צודק"? למה עם כל הערות על המורה הוא השאיר אותי להתמודד איתו לבד? מה הוא לא ידע שהמורה לא צדק? היום אני מניח שהוא בוודאי ידע שזה ייתכן, אבל לא רצה לשמוע הסברים ותירוצים. רצה להרגיל אותי שעם הבוס לא מתווכחים אלא לומדים להסתדר ועדיף שאעשה את זה לבד כי הוא לא יעזור לי על מנת ללמוד להסתדר לבד.

זה היה חתיכת קורס לחיים. ולא רק אבי אלא כל ההורים כך הגיבו, והמורים של אז חגגו על העניין. הם הרשו לעצמם והרגישו כמו מנהלי העולם. זה ודאי לא בסדר. מורה צריך להרגיש את הילד להסביר לחנך ולהיות קשוב. אבל ילד צריך לדעת להתמודד ללא עזרה של ההורים. בדרך כלל "העזרה" של ההורים זה במקרה טוב לא מקדם את הילד ובמקרה רע זה לוקח אותו למקום לא טוב.

כל ההתעסקות עם ההואטצפ הכיתתי ובירור מה היה ואיך היה ועד כמה הילד סבל ואיך המורה התנהג זו התעסקות בדבר הלא נכון.תנו לילד להתמודד. זה יעשה לו רק טוב והוא יתקדם פי אלף. אל תתנו לו חיים קלים של סרטים וספרי קומיקס. תנו לו לעבוד. כי קשה זה טוב.

גם בבית ספר חורב אנחנו הולכים באותה דרך. **קשה זה טוב**, וצריך שהילדים יהיו עסוקים בלימודים שלא יישאר זמן לדברים אחרים. ומי שהתרגל בצעירותו לעבוד קשה, ולדעת שאין לחם חנינם - יהיה לו הרבה יותר קל בבגרותו.

אז היום קשה עם הקורונה ואתמול היה קשה גם בלי קורונה, ומן הסתם גם אחרי הקורונה יהיה קשה. אבל עם יד על הלב - זה קושי לא נורא ואפילו יש לו מעלות רבות. מתי היה לנו כל כך הרבה שעות איכות עם הילדים? מתי שמענו אותם וצחקנו או כל דבר אחר יחד איתם? מתי ישבנו בליל הסדר עם הילדים שלנו ושמענו אותם והשמענו רק להם, בלי כל האורחים ובדיחות הקרש של הדודים, שלא תמיד מתחברים בכלל לליל הסדר, אלא נדמה להם שהגיעו לארוחת חג עשירה שבמרכזו משחק שוטרים וגנבי אפיקומן + התמקחות וחישובי ערכים ואופניים חשמליים?

כמה טוב בשעות הבקר לשמוע קול ציפורים ולא רכבים פולטי עשן ומזהמים. כמה טוב לעבור את ל"ג בעומר בלי הדבר הנורא ומדיף הריח שנקרא מדורה, לאחר ימים ארוכים של איסוף פסולת בכל רחבי העיר, כולל זיהום אוויר ממושך עם הריח הדביק של העשן! כמה טוב להיות כל הזמן עם המשפחה הגרעינית בקפסולה של הבית ללא צורך לסבול מאיזה חיבוק של מישהו שחושב שאתה לפחות כמו הבן שלו, או החבוקים המוזרים של הבנות שיוצאות מבית הספר יחדיו וכשאחת מגיעה לרחוב המוביל לביתה היא נפרדת מהחברות בחיבוק כאילו על סף נסיעה לעשרות שנים בחו"ל.

האמינו לי הורים וחברים יקרים, אין לי כל ספק שעוד תתגעגעו לתקופה הזו שבה כל המשפחה בבית ועסוקים בדברים טובים. זה קשה - אבל מצויין.

לדון לכף זכות

סיפר רב אחד שהוא הזדמן בשבת אחת לאחד הישובים וכשראה אותו הגבאי בליל שבת ניגש אליו וביקש שידבר לפני כל הקהל למחרת אחרי תפילת שחרית. הסכים הרב. אחר התפילה עלה הרב ליד ארון הקדש והחל לדבר. הרב היה דרשן גדול וכולם שמעו אותו בקשב רב. בקצה האולם ישבו שני אנשים ולא הפסיקו לדבר. בעיקר אחד שלא שתק אפילו רגע אחד והשני שלידו נענע בראש אבל מדי פעם גם הוא דיבר. הרב ראה ועל אף ההפרעה הממושכת לא העיר דבר.

בסוף התפילה ניגש אליו אותו אדם שדיבר ללא הפוגה ושיבח אותו על דרשתו הנפלאה. לא עצר הרב ברוחו ואמר לו שאיננו מבין היאך ניהנה מהדרשה אם לא הפסיק לשוחח עם ההוא שלידו אפילו לרגע קט. ענה לו אותו אדם מה פתאום לא דיברתי בכלל. האיש שישב לידי הוא עולה חדש מארצות הברית שלא מבין בכלל עברית. כאשר הוא ראה את כב' שכבר שמע עליו שהוא דרשן נפלא, ביקש ממני שאתרגם לו את כל הדרשה וכך עשיתי. מדי פעם כשלא הבין שאל אותי מה בדיוק הכוונה....

"אם בחוקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה"

הגאון ר' יוסף שאול נטנזון זצ"ל בעל ה"שואל ומשיב", כשהיה צריך לצאת למנוחה, היה נוהג להתארח אצל בעל הבית אחד שהיה דר במקום המרגוע אליו נהגו להגיע גדולי ישראל מעת לעת. באחת הפעמים הגיע לשם בעל ה"שואל ומשיב" בערב ל"ג בעומר, כשיחד עמו היו גם כמהה דיינים נוספים

בעל האכסניה שהגיש את האוכל והכיבוד, ניצל את העובדה שהיה זה ערב ל"ג בעומר, יום ההילולא של ר' שמעון בר יוחאי, וביקש את שכרו תוך שהוא פונה לר' יוסף שאול ואומר, נו... תאמרו משהו לכבודו של ר' שמעון בר יוחאי

חייך ר' יוסף שאול, ואמר לסובבים, הבה נמלא את רצון בעה"ב. פנה אל אחד מן הדיינים שישב עמו ואמר, תמנה בבקשה כמה פעמים מוזכר שמו של ר' שמעון בר יוחאי בכל התלמוד.... תיכף ומיד, פתח אותו דיין והחל סופר ומונה בדפי הש"ס מברכות, שבת, עירובין וכן הלאה כשהוא מציין בכל מקום היכן מוזכר שמו של רשב"י, וסופרם אחת לאחת כשהדבר נעשה בע"פ כמובן מאליו. סיים לעבור על כל סדר מועד והמשיך לסדר נשים ור' יוסף שאול יושב כנגדו בשקט ובדומיה ושמע את המספר ההולך וגדל של הפעמים הרבות שהוזכר ר' שמעון בש"ס.

כשכבר אחז באמצע סדר נזיקין קטע אותו ר' יוסף שאול ואמר: מספיק מספיק... עד כאן... כבר שכחת שלושים ושלושה פעמים כמניין ל"ג שהוזכר רבי שמעון ושכחתם למנותו.... והחל מונה את כל שלושים ושלושת המקומות שבהם שכח הדיין את רבי שמעון - לשמחתו ולהנאתו של בעל האכסניה שקיבל את שכרו במיטב... הנה לנו כיצד נחים - בתוך התורה... ואם בדברים שכאלו מוצא האדם את נפשו לעת מנוחה, אין פלא שיודעים את הש"ס עד כדי כך על בוריו... תורתך שעשועי

והוסיף המספר שהוא עוד זוכר כמה וכמה תלמידי חכמים בירושלים שבעת מנוחתם, היו משתעשעים בפרפראות החכמה, והיו חדין חידות זה לזה, בכל חלקי הש"ס כשמול עיניו המחזה המפליא שבו הגאון ר' שמואל מועד זצ"ל, ור' יעקב קצנלבוין זצ"ל, ישבו להם לנוח מעט מהמקווה החם שהיה בשערי חסד, וחדו חידות, כמה פעמים מוזכר בש"ס נעל, וכמה פעמים מנעלים, או מנעול וכדו' והיה ממש תענוג לראות מה זו בקיאות בש"ס וכל אחד היה מונה היכן וכמה, אשרי עין ראתה כל אלו, ואוי לעין רואה את כל גגות המוניות העמוסות לעייפה, במזוודות זו על גבי זו, ממתנות ודרכות לנסיעות לשדה התעופה ולחופשה...

כה אמרו חכמינו

אדם תרם מיליון דולר לצרכי צדקה והביאו אותו לקבל ברכה. שאל אותו הרב שטיינמן האם הוא סבור שעשה מצווה? ענה לו ודאי. אם כך המשיך הרב שטיינמן הרי מצווה גורר מצווה... חייך אותו עשיר והוסיף עוד מיליון.

הקנאים....

יש כאלו שנטלו עטרה לעצמם כאילו הם "קנאים". מפגינים, שורפים פחים, צועקים על השוטרים, וחיים בתחושה מאד נעימה של קנאות לכבוד שמים בה בשעה שהם חוליגנים מהודרים אנרכיסטים במלוא המובן הכי רע.

והרב מבריסק המשיל על כך משל נפלא מה בין המוכיחים לשם שמים לבין ה"קנאים". וכך אמר: שנים הם הרודפים אחר העכבר. בעלת הבית שעכבר חדר למטבח והחתול. מה ההבדל בין שניהם? בעלת הבית רוצה לסלק את העכבר אבל החתול רוצה לאכול אותו...

איך הספיד בעל "חידושי הרי"ם את רבו האדמו"ר מקוצק?

האדמו"ר מקוצק היה כידוע איש אמת תלמיד חכם מופלג שכל דבריו בקיצור ולא נשא פני איש. תלמידו המובהק היה גאון עולם בעל "חידושי הרי"ם" ממנו החלה שושלת חסידי גור

הוא נשא הספד קצר ופתח בפסוק "הצדיק אבד ואין איש שם על לב" והסביר הצדיק אבד ואין מי שישים את הדברים על הלב

בשנים האחרונות הוקמו קופות צדקה גדולות המתרימות את הציבור עבור מי שאין לו. על מנת להתרים אנשים נוקטות הקופות בפירסום רחב אודות "תרמתי ונושעתי" או הזכרת שמות ליד קברי צדיקים ועוד המצאות של סגולות על הדקה התשיעית בשעה התשיעית של החדש התשיעי מה שנשמע כמו סיפורי פוגי אבל הציבור הוא חלק מעם סגולה במובן שמאמינים לכל סגולה אמיתית או מומצאת ותורמים. וכו'.

שאלו את מרן הרב שטיינמן האם סיפורים אלה אינם גניבת דעת ההמון שתורם מתוך אמונה לסיפורים הללו? ועוד שאלו אותו מדוע נתן את רשותו ליציאת משלחת של רבנים להתפלל על התורמים בקבר הגאון מוילנא? הרי בשם הגר"א נאמר שלא הייתה דעתו נוחה מהליכה לבית הקברות וגם הרב ש"ך סיפר שהוא למד בוילנא 4 שנים עוד לפני מלחמת העולם ולא הלך אפילו פעם אחת לבית העלמין לקבר הגר"א?

והשיב הרב שטיינמן שהכול כלול בכלל הנאמר בגמרא "כופין על הצדקה" שמשמעותה שניתן לכופף את הזרוע של האדם עד שיצעק שהוא מוכן לתת, ואם כן עלילות קופות הצדקה זה בגדר כופין על הצדקה. ובעניין הליכה לבית הקברות אם זה למטרת צדקה ודאי שאפשר.

מי הנמשל

✓ 9:25

תמונה זו ממלחמת העולם השנייה, חייל נושא חמור. זה לא שהחייל אוהב חמורים או שיש לו סטייה מסוימת. מה שקורה הוא שהשדה ממוקש ואם החמור היה. משוחרר, ועושה את רצונו, הוא יכול לגרום לפיצוץ ולהרוג את כולם. מוסר הסכל הוא. שבזמנים קשים, הראשונים שאתה צריך לשמור עליהם בשליטה הם החמורים שלא מבינים כלום ועושים מה שבא להם

✓ 9:25

חיוך לשבת

קולות מבית קברות

בצעירותי אחד הדמויות המעניינות היה ר' ישראל מאיר "איש החרוזים" שהילדים היו מתלקטים לידו ומבקשים חרוזים והוא היה שולף במקום, ממש לא משהו. היה לנו מורה שהכינוי שלו היה גזר וביקשנו חרוז והשליפה שלו הייתה גזר בנווה אחיעזר....

הוא היה שומר על המתים. מי שנפטר וקרוביו לא רצו להשאירו לבד בלילה היה ר' ישראל מאיר מגיע ושומר על המת בלילה. כיוון שבית ההלויות של אז היה ברחוב דפנה מאחורי בית החולים איכילוב הוא גם היה מגיע ל"הישוב" שנמצא בסמוך ומספר סיפורים ממציא חרוזים למורת רוחה של ההנהלה.

מטבע הדברים הסיפורים שלו סבבו אודות מתים ובתי קברות ואחד הסיפורים שלו היה על שני גנבים שחילקו שללם בבית קברות. מקום שקט שמי יגיע לבדוק שם? את השקים עם הכסף הכניסו פנימה ושני שקים השאירו ליד השער, והחלו לחלק את הכסף.

שני אנשים שעברו ליד פתח בית הקברות שמעו לתדהמתם מתוך החשכה "אחד לי ואחד לך, אחד לי ואחד לך וכך הלאה. אותם אנשים היו בטוחים שאלו מלאכי המוות והשאול שמחלקים את הנשמות מי ייקח את מי ונתקעו מרוב אימה ליד השער בלי יכולת לזוז.

אחרי זמן מה הם שומעים לחרדתם הנוראית את הקולות מבפנים עם המשפט הבא. טוב סיימנו עם מה שהיה לפנינו ומה נעשה עם השנים שנמצאים בשער?

מאכזב

אחד מחסידי ברסלב שהגיעו לכאן אחרי מלחמת העולם היה תלמיד חכם מופלג פשוט מאד בלבושו ובהתנהגותו בשם רבי בן ציון אפטר. הילכו עליו סיפורים שונים. באחד מהם סופר שאחד מנציגי הציבור רצה להראות לראש הממשלה הראשון בן גוריון איך נראה חסיד אמיתי. הציג לפניו את רבי בן ציון אפטר.

הלה שהיה פרוש מכל ענייני העולם לא הכיר את בן גוריון ולכן שאל אותו איך קוראים לו? השיב: דוד בן גוריון

נאנח רבי בן ציון ואמר לא לזה חिकיתי. אני מחכה לבן דוד

עם כאלה שכנים

הגאון רבי נחמן טוקר זצ"ל היה מוטיקי הרבנים בישיבת חברון והיה ידוע בשנינותו ואמרותיו. באחד הפעמים נאנח לפניו אחד האברכים על כך שהוא גר בדירה צפופה והשכנים לא מתירים לו להרחיב את הדירה.

אמר לו: גם נוח הייתה לו תיבה צפופה. למה הוא לא הרחיב אותה? כי אם השכנים שלך הם חיות זבל - אי אפשר להרחיב.

ההסבר של העצלן

איך דבר כזה, "עצלנות",
זה פשוט מוטיבציה
מטורפת לא לעשות כלום

ידידי של מורה

כשמישהו עם משקפיים
עונה תשובה לא נכונה
זה הרבה יותר מאכזב.